

Anker Jørgensens nytårstale

Taler

Anker Jørgensen
Statsminister

Dato

1. januar 1981

Sted

Tv-transmitteret

Godaften.

I denne tid er en stor del af den danske befolkning hver lørdag aften samlet omkring fjernsynet for at se *Matador*. Det er et usædvanligt interessant tv-spil, der fortæller alle – både den gamle og den unge generation om alt det, der dengang skete og rørte sig i den danske befolkning.

30'ernes hverdag. Ja, det var jo den internationale krise med en massearbejdsløshed og en landbrugskrise af helt andre dimensionen, end vi kender det i dag. En hær af arbejdsløse for hvem ledigheden var en virkelig social tragedie. Det var samtidig nazismens magtovertagelser i store dele af Europa. Borgerkrigen i Spanien. Det fascistiske Italien angreb på Abessinien. Og bag dette de stadig mørkere krigsskyer.

I 30'erne og især under Besættelsen kunne vi med rette synge: "De har stormet og pisket i vor lund, Frø af ugræs er føget over hegnet."

I Danmark var der i høj grad kamp, og der var strid. Yderliggende grupper hev og sled i det danske samfund. Folkestyret rystede i sin grundvold. Men der var også folkelige bevægelser, der stod vagt om demokratiet. Og der var også partier, der fandt sammen i et samarbejde for at mildne krisen for arbejderne, for industrien og for landbrug. Og 30'erne var også præget af en næsten trodsagtig stræben mod et bedre samfund.

Der var stærke positive og skabende viljer til at gøre det bedre. Og når jeg her ved årsskiftet ser tilbage på året, der gik, og frem mod det vi i nat gik ind i, ja, så slår det mig, at vi netop nu kunne have brug for mere af denne trodsagtige optimisme og livsvilje. Ikke en blåøjet optimisme, men en optimisme, hvor vi ser kendsgerningerne i øjnene, den Internationale ustabilitet og vore egne indre

problemer, og så møder dem med et "trods alt".

Udviklingen ude omkring i verden har på mange måder været foruroligende. Jeg behøver blot at sige Iran, Irak – ja, Mellemøsten. Det er let at se, hvilke risiko der er i hele dette område, som jo er af så afgørende betydning for hele verdens olieforsyning og for vor økonomi.

I USA har de liberale kræfter lidt et nederlag. De sovjetiske hære står stadig i Afghanistan. Begivenhederne i Polen har også hos mange skabt en vis frygt. Jeg håber, disse begivenheder ikke gør samarbejdet og afspændingen mere besværlig for ikke at sige umulig. Der er altså grund til bekymring.

Men det værste, der kan ske for os, er, hvis vi lader frygten påvirke vores handlinger så stærkt, at vi forstærker krigsfarens i international politik. Jeg mener, det er uhyre vigtigt at udnytte enhver mulighed for at opretholde samtalen mellem Øst og Vest. Også at vi i det lange løb og i høj grad sørger for samtalen eller kontakten eller udviklingen af samarbejdet mellem Nord og Syd, mellem industrilandene og den fattige verden.

Vore egne problemer er store. Men de kan klares eller i hvert fald mindskes betydeligt, hvis vi er parat til at gøre en indsats. Vi skal ikke forsøge at bortforklare, at vi er inde i en situation, hvor de fleste af os må acceptere, at vores situation er ringere, end vi har været vant til længe. Akkurat som det er tilfældet i en lang række andre lande.

Vi bliver også nødt til at sige det til alle befolkningsgrupper. Vi ved, der er landmænd, der er kommet i meget alvorlige økonomiske vanskeligheder. Jeg er glad for, at vi kort før jul har kunnet opnå en forståelse med landbruget. Det er jo ad den vej gennem en fornuftig samtale mellem de forskellige grupper i samfundet, vi skal søge at klare problemerne. Vi bygger intet op ved, at alle samfundsgrupper eller hver enkelt kræver, at for ham skal alt være, som det var – eller helst lidt bedre.

Utilfredsheden og pessimismen er nok det, vi lægger mest mærke til. Vi mærker alle krisen. Men sommetider er det som om dem, der har mindst grund til det, at det er dem, der jamrer sig mest. Jeg mener naturligvis, vi har ret til at være utilfredse. Men det er ingen pligt at være det på en sådan måde, at man ødelægger sin egen og andres tilværelse.

Om økonomien i Danmark i 1980 kan jeg sige, at den på enkelte områder har udviklet sig noget bedre end ventet. Betalingsbalanceunderskuddet er stadig stort, men er dog blevet tre til fire milliarder kroner mindre, end både regeringens økonomer og diverse vismænd havde forudsagt.

Vores inflation var ved årets slutning blandt de laveste i Europa. En af vore aviser skrev for nylig: "Inflationen er ved at gå hele i stå." Ejendomspriserne fortsætter ikke mere sin himmelflugt. Det er godt. Det er godt, at der virkelig er blevet mere styr på prisudviklingen. Og diskontoen? Ja, den er i løbet af efteråret blevet sat ned i to omgange. Det er vigtigt, at vi kan holde den der, fordi det har betydning for renten. Vi kan også glæde os over, at vi sparer mere på vort energiforbrug, end næsten alle andre lande gør.

Disse små lyspunkter er et resultat af en meget stram økonomisk politik. En politik, som det vil være nødvendigt at fastholde. Derfor vil jeg sige, at den krise – eller måske skulle jeg kalde den "den nye tingenes tilstand" – nok vil være af længere varighed. Den giver os en masse, skal vi sige "omstillingsproblemer".

Men vi kan klare de vanskeligheder, vi er stillet over for vi kan gøre det, hvis vi giver hinanden en håndsrækning i stedet for at starte en alles krig mod alle. Hvis vi lever op til det, ja, så er der også muligheder for et godt liv i fremtiden. Jeg tillader mig at tro, at der er udbredt forståelse i befolkningen for dette.

Vi står over for mindst to store udfordringer i 1981. Det er arbejdsløsheden, og det er spørgsmålet om vore energiressourcer. Vi har set, hvordan arbejdsløsheden er steget stærkt over hele Europa i løbet af 1980. Det rejser alvorlige menneskelige problemer. Jo længere vi må leve med en høj ledighed, desto flere mennesker risikerer at få deres tilknytning til arbejdsmarkedet ødelagt.

Vi ved alle, at problemet er særligt alvorligt for de unge. De unge, der slet ikke får mulighed for at komme ind på arbejdspladsen. Det er derfor, vi må forstærke vores indsats. Vi må nyttiggøre en stor del af de milliardbeløb, som vi nu anvender til arbejdsløshedsdagpenge. Den indsats og de erfaringer, man har gjort sig oppe i Hanstholm, kan måske ikke overføres til resten af landet. Men eksemplet viser i al fald, at der er muligheder, som vi hidtil ikke har forstået at udnytte. Vi må desværre frygte en alt for høj arbejdsløshed. Og endda i en

årrække, hvis vi ikke tør tage meget utraditionelle initiativer op.

Det andet særdeles aktuelle spørgsmål er Danmark olie- og gasressourcer. Regeringen beklager meget, at det ikke igennem forhandling lykkedes at nå til en ny aftale om en ændring af koncessionsbetingelserne for efterforskning og udnyttelse af Danmarks undergrund. En forhandlingsløsning havde været den bedste udgang. Med de samfundsinteresser, der står på spil, er så væsentlige, at regeringen ikke kan acceptere en utilfredsstillende eller halv løsning for at opnå en aftale med bevillingshaveren.

Jeg lægger alligevel vægt på at understrege, at regeringen på ingen måde vil fratage Dansk Undergrunds Consortium retten til at udnytte de områder i Nordsøen, som de udnytter i øjeblikket. Regeringen vil fuldt ud respektere, at Dansk Undergrunds Consortium skal have mulighed for en rimelig forretning og fortjeneste af de betydelige investeringer, der er foretaget.

Men en selvstændig dansk forsyningsikkerhed er blevet et afgørende krav. Ikke mindst på baggrund af den usikre verden, vi lever i. Derfor må udforskning og udnyttelse ske i et hurtigere tempo. Det er det, der er baggrunden for regeringens ønske om en hurtigere tilbagelevering af arealerne.

Der er også siden 1962 sket en udvikling i indtjeningsmulighederne, som hverken staten eller bevillingshaverne den gang kunne forudse. Alene siden 1976 er råoliepriserne steget til mere end det tredobbelte. Dette indebærer en total forrykkelse af forholdet mellem investeringer omkostningerne og indtjeningsmulighederne. Derfor vil jeg sige: Det ville være af stor national værdi og vel også i den aktuelle situation give vort land en større styrke, hvis den lovgivning, der nu skal gennemføres, kan gennemføres med bred tilslutning.

Det er klart, at en effektiv udnyttelse og udvinding af den energimængde, der findes i undergrunden, ad åre også vil have en gunstig indflydelse på hele vores samfundsøkonomi. Men det vil på den anden side være klogt af os – ja, simpelt hen nødvendigt – fortsat at indstille os på en meget tilbageholdende linje. Vi vil også i den nærmeste fremtid møde store problemer.

Vort folkestyre har, set i et længere historisk perspektiv, udviklet sig støt og roligt i hele dette århundrede. Og det er sket trods mange kriser og to store krige. Der er stadig grund til, også under den nye tingenes tilstand, at forandre, at

nyskabe, ja, at reformere.

Vi har jo for vane at tage, hvad vi kunne kalde, små skridt ad gangen, og det er nok også det bedste. Men vi må også lytte til det, der er sig i ungdommen og ude i de folkelige bevægelser. De gamle – eller vi gamle – må gøre mere for de nødvendige forandringer. De unge, ja, de må så til gengæld have lidt mere tålmodighed. Det er dér, vi må mødes.

Vi må så i fællesskab gøre mere for de reformer, som er i pagt med tiden. Vi må gøre det for at udbygge demokratiet. Gøre det mere nærværende, mere troværdigt for den enkelte i hans eller hendes hverdag.

Digterpræsten Johannes Møllehave har også skrevet om de økonomiske, sociale og kulturelle problemer, men på sin egen måde. Han skriver:

"Der er folk der svælger i krisetal

og synes det går præcis som det skal

mens fanden griner i baggrunden"

Han er også meget opmærksom på det, som vi andre kalder faren for afgrunden. Om det skriver han:

"Vi skal nok komme ud over randen

Og tror man på kaos og verdens brand

Skal man nok komme ud over afgrundens rand

Hvis bare man skubber hinanden"

Jeg vil tilføje: vi skal bekæmpe alle de vanskeligheder, vi møder i vor tid. Men vi skal ikke skubbe hinanden!

Godt nytår!

Kilde

Mellbin, E.F. & Mellbin, F.-M.S. (2011) Nu gælder det Danmark! Statsministrenes nytårstaler (1. udg.) København: Lindhardt og Ringhof Forlag

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Den kolde Krig 1946-1989, Nytårstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anker-joergensens-nytaarstale-1981>